

Varför ses inte tänder som en del av vår kropp?

Dåliga tänder ger inte bara sämre hälsa, det är skamfullt och påverkar hela livet.

Text: Anne Skånér | Bild: fotologic, flickr | [Prenumerera](#) | Debatt i SocialPolitik nr 3 2016

Som du är klädd blir du hädd, sa min fostermamma, alltså hur du klär dig avgör betraktarens uppfattning. Bitna naglar var en synd när jag var barn och att slarva med tandborstning passerade aldrig, till och med i sovande tillstånd borstades sjuåringens tänder vid behov.

Kläder är idag inget man blir hädd (dömd) för, bitna naglar fixas lätt med tippar och påbyggnad, för 500 kr kan vi räcka vacker tass utan att skämmas.

Tänder däremot, är något betydligt mer centralt, det är en del av vår kropp, hälsa, sociala tillvaro och är det något vi dömer efter idag, är det tändernas status.

Om två personer med likvärdiga meriter söker jobb varav en har dåliga tänder, vågar jag påstå att det vita leendet vinner. Lagg därför till på CV:t – perfekta tänder.

Den före detta missbrukarens största kamp för att komma in i samhället är tänderna. Du kan ha varit drogfri i många år men tändernas status gör dig fortfarande till en missbrukare i betraktarens ögon.

Tänder är enligt biologiboken och läran om människokroppen en del av kroppen. Det är däremot inte detsamma som att samhällssystemet är överens om detta. Vi kan ge människan nya höfter, transplantera hjärtan, skapa artificiell syn och hörsel, men benägenheten att på samma sätt bidra till att ge alla en god tandstatus är låg och i vissa fall obefintlig.

Ungdomar upp till 25 år har god tandhälsa eftersom samhället subventionerar tandvård för unga, men efter 25 är kostnaden en

del av den privata ekonomin. Staten bidrar med tandvårdspeng på 300 kr per år. Det räcker knappt till ett besök hos tandhygienisten.

Det pris vi betalar är inte de så kallade listpriserna från Tandvårds- och Läkemedelsförmånsverket, det är den högsta kostnaden som statens högkostnadsskydd täcker, patientens pris blir i slutänden betydligt högre.

Forskningen säger att många sjukdomar kan kopplas till tandproblem, till exempel viss typ av migrän, hjärt- och kärlsjukdomar och psykisk ohälsa.

Hälsa är var och ens ansvar till viss del, men vi väljer inte våra sjukdomar eller psykiska status. Jag har mött så många före detta missbrukare som fått riktiga tänder och vars liv radikalt förändrats, inte minst har motivationen till fortsatt drogfrihet stärkts.

Att våga le mot omvärlden utan skam, är något bara den kan förstå som haft dåliga tänder. Jag hörde en kvinna i radion berätta att hon under flera år inte ville träffa sina barnbarn på grund av hur hennes tänder såg ut. Efter att ha fått hjälp med tandimplantat öppnades ett helt nytt liv, inklusive nytt jobb. Hon led av tandläkarskräck och att ta steget till tandvård var svårt men det förändrade hennes liv.

Att det idag är så fruktansvärt dyrt att besöka tandläkare för större behandlingar gör att allt fler inte har råd utan låter det bero. Staten måste se tandvård som en del av kroppen – våra ben, näsa eller ögon är en del av kroppen, låt också tänderna bli det. Vi får en friskare befolkning och på sikt lägre sjukvårds- och tandkostnader.

För mig personligen är tänderna det viktigaste jag gjort, en av mina dyraste affärer. Men varenda en är värd att leva på vatten och bröd för.

Anne Skånér

Läs mer

[Ungas tänder prioriteras](#)